

MÉRGEZETT PARADICSOM

▷ SZÖVEG ÉSKÉP: TELBISZ TAMÁS

„Ha van a Földön Paradicsom, akkor az itt van, az itt van, az itt van.” – Ezt a perzsa eredetű, kétsoros verset vésette Dzsahángir mogul uralkodó az egyik kasmíri kertjének teraszára. És valóban: a nyáron forró, fülledt Indiához képest enyhet ad a magasan (1500 m-en) és viszonylag északon fekvő Kasmíri-medence, amit ezért nemcsak a mogul uralkodók, de a későbbi angol hódítók is gyakorta fölkerestek. A környező, szárazabb vidékekhez képest a havas hegycsúcsokkal övezett, zöldellő, tavakban gazdag, termékeny vidék valóban szinte maga a Paradicsom. A csodálatos, ám nehezen járható és művelhető hegyvidék közepette a kisimuló völgymedence, úgy tűnik, ideális életkörülményeket biztosít. Mégis – ez a Paradicsom mérgezett: földrengések, árvizek és ami a legdrámaibb, emberi viszályok keserítik az itt élők mindennapjait

HEGYEK KARÉJÁBAN A DAL-TÓ
BENNE CSOBBAN A SZÍV ALAKÚ LAPÁT
▷ (ELŐZŐ OLDALPÁR)

A SRINAGARI HAZRATBAL-MECSET,
AHOL EGY TINCSET ŐRIZNEK A PRÓFÉTA
SZAKÁLLÁBÓL. 1963 KARÁCSONYÁN
AZ EREKLYÉT ELLOPTÁK, AMI HATALMAS
FELZÚDULÁST VÁLTOTT KI, DE EGY
HÉTTEL KÉSŐBB – TITOKZATOS
MÓDON – A TINCSEK MEGKERÜLT

IDILL A DAL-TAVON

A keskeny pallón a nagy hátizsákkal óvatosan egyensúlyozva lépkedek, míg a bárka fedélzetére nem érek. Mióta olvastam Hajnóczy Rózsa „Bengáli tűz” című regényét, egyre motoszkált bennem a vágy, hogy egyszer egy srinagari bárkaházban alhassak. Házigazdánk, a szakállas Juszuf barátságos hangja és a bárka alatt lassan iramló Dzsolum folyó nyugalmat áraszt. A szobában perzsaszőnyeg és faragott bútorok. Pedig ez csak egy szerény bárka, mert a mivesebbek kicsit odébb, a Dal-tavon ringatóznak. Vacsoránál derül ki, hogy nem vagyunk egyedül, ugynis előkerül egy kanadai tanár és három afgán diák is, akik szintén ezen a hajón alszanak. Ismét beigazolódik a régi bölcsesség, mely szerint: „Az ellenségem ellensége a barátom”. Az afgán fiúk itteni tanulását ugyanis India finanszírozza, és a két ország számos más területen is együttműködik, hiszen közöttük fekszik a közös ellenség, Pakisztán...

Reggelinél már nem az asztalnál, hanem a szőnyegen ülünk (gondosan ügyelve, hogy talpunk ne az ételek felé nézzon), és a végére megerősítést nyer az a Hajnóczy Rózsa-féle megfigyelés is, miszerint: „Minden kasmíri született kereskedő”. Mikor ugyanis Juszuf látja, hogy élvezettel szürcsöljük a rózsaszín kasmíri teát, a csajt, rögtön hozza a bárka konyhájából a maradék teafüvet és az egyéb szükséges fűszereket, hogy eladja nekünk. Nem is kell csalódnia. Sőt, eladná még a teáskészletet is, amiből ittunk, de azt már tényleg nem vesszük meg.

Az afgán fiúk itteni tanulását India finanszírozza, és a két ország számos más területen is együttműködik, hiszen közöttük fekszik a közös ellenség, Pakisztán...

A CIKK MEGJELENÉSÉNEK
TÁMOGATÓJA AZ STA TRAVEL
STATRAVEL.HU

BÉKÉS PIHENÉSRE HÍVOGATÓ BÁRKAHÁZAK

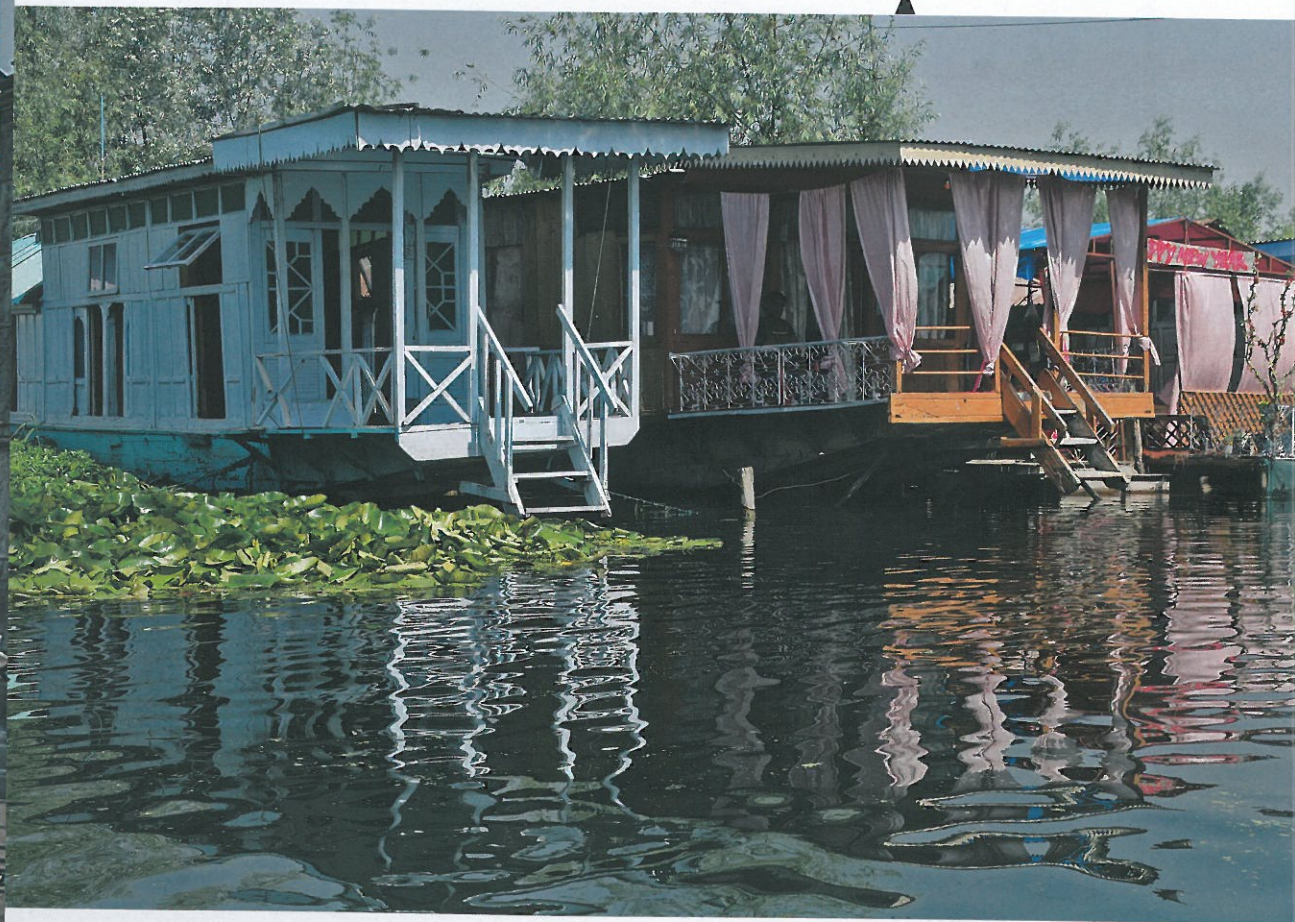
VÍZI KERESKEDELEM
KIRAKODÓVÁSÁR A MELLÉNK SODRÓDÓ
SHIKARA CSÓNAKBAN

Noha a bárkák úgy sorakoznak a folyó partján, mintha ősidők óta ez lenne a természetes, és valamiféle halásznép élne ezen a vidéken, valójában nem is annyira régi ez a sok úszó ház. Csupán a 19. századig kell visszamenni, amikor a maharadza szigorúan korlátozta az építkezéseket, így nem volt megfelelő szálláslehetőség a monszun elől idemenekülő külföldiek, elsősorban az angol gyarmatosítók számára. Ezt a helyzetet ismerte fel néhány élelmes kasmíri, és eleinte szinte véletlenül, majd egyre tudatosabban beindult a bárkaházépítési és -kiadási üzletág. Minden bárkaház egy „talpalatnyi Anglia” volt, amelyre nem vonatkozott a maharadza törvénye!

„Nem eladásra való, csak megmutatjuk, tessék megnézni, méltóztassék egy futó pillantást vetni rá! Boldoggá tesz vele engem, és örömet szerez méltóságtok szívének!”

A Dal-tóhoz indulunk. Itt tűnnek fel az elegánsabb, díszesebb külsejű, többnyire szállásként, de esetenként üzletként is működő bárkák, melyek közül sokat csak vízi úton lehet megközelíteni. Nem véletlenül hívják Srinagart „Kelet Velencének”. De nem is kizárólagosan! A Wikipédia több mint 3 tucat „Kelet Velencéjét” ismer... Mindenesetre, hogy a párhuzamot tovább erősítsük: a Dal-tavon is vannak

gondolák, melyeket itt shikarának neveznek, és éppúgy hátulról – de ülve – hajtják e megnyúlt csónakokat az evezősök egy hosszú nyelű, szív alakú lapáttal. Még alig siklunk a vízen, és csavargatjuk a fejünket jobbra-balra a változatos külsejű bárkaházak felé, mikor máris mellénk sodródik egy csónak, és barátságosan „megcsákláz”. Ebben csak egy ember ül, és ettől kezdve ő már nem is evez, hanem egyedül a mi „gondolásunk” hajtja tovább rezzenéstelen arccal a két shikarát. A másik csónakban pedig rögvest kinyílik egy-két láda, aktatáska, és drágakövek, faragványok, bronztárgyak, kendők kerülnek elő. Tartok tőle, hogy véletlenül a vízbe eshet valamelyik drága tárgy, pont, mikor felém nyújtja a kereskedő. Mi ugyan nem fogunk vásárolni!

„Nem eladásra való, csak megmutatjuk, tessék megnézni, méltóztassék egy futó pillantást vetni rá! Boldoggá tesz vele engem, és örömet szerez méltóságtok szívének!” Ezeket mondták annak idején Hajnóczy Rózsának is itt, és lám, 80 év alatt semmit sem változott a világ, legalábbis ebben a tekintetben. És hogy mi jön ezután? – Arra is megkaphatjuk a választ Germanus Gyula nejtől: „Az angol nyaralók minden évben ezrével jönnek ide, sohasem akarnak vásárolni, és mégis mindig kis hajórakomány áruval térnek vissza Indiából Angliába.” Magam is meglepődöm, hogy még én is vásárolok egy szépen faragott tálat...

Ahol a tó kiszélesedik, már csak ritkábban bukkan föl egy-egy úszó fagyaltos- vagy gyümölcsáruscsónak. A part közelében tündérrózsák ringatóznak, és vízimadarak álldogálnak törékeny lábaikon. Egy fezes férfi hosszú szigonyát döfködi a vízbe. Egy fiatal srác házilag összeeszkábált deszkalapon vízisíél, boldog mosollyal. Amott pedig délebről érkezett, tarka ruhás indiai párok fotóztatják magukat a direkt erre szakosodott shikarák orrában. A kis szigeten, ahol kikötünk, virágoskert pompázik. Az idill tökéletes.

HÓVAL KORONÁZOTT HEGYEK,
TERASZOS VÖLGYEK
A SÍK KASMÍRI-MEDENCÉT ELHAGYVA ÉLÉNK
HEGYVIDÉKRE ÉRÜNK

A biodiverzitás kevesebb szót kap, ám a himalájai gleccserek fogyása alapvető téma, hiszen ezek léte India északi és középső részeinek vízgazdálkodása szempontjából kulcsfontosságú.

NŐI EMANCIPÁCIÓ
ITT A NŐK IS TELJES JOGGAL
EVEZHETNEK A DAL-TAVON, SZÍVÜKET
A VÍZBE MÁRTVA

GYANÚS JELEK

Persze gyanús jelek már a repülőről nézve is akadnak. Letekintve, a tarka, néhol szögletes, máshol girbegurba parcellák között gyakran tűnnek fel katonai objektumok. A repülőtéri készültség is leginkább egy frissen terrorizált európai nagyvárosra emlékeztet. Az utcákon páncéllkocsis járőrök circálnak, és szinte minden közintézményt szögesdrót akadályok, betonelemek védenek. De ettől még az

utakon, tereken, piacokon nagy a nyüzsgés, a tekintetek biztatóak, így aki csupán betoppan ide, annak inkább csak érdekes dísztet, semmint kemény valóság a katonai háttér. A helybeliek pedig bizonyos értelemben hozzászoktak a militáris levegőhöz, és óvatosan bizakodva tekintenek a jövőbe.

A Srinagari Egyetem által szervezett földrajzi konferencián másfajta problémákkal (is) szembesülünk. A természeti veszélyforrások, biodiverzitás, fenn-

tarthatóság és klímaváltozás témakörében szervezett programon az indiai kollégák sorra villantják fel a (nekik) hazai árvizek, csuszamlások, földrengések tanulmányait. Bőven van mit. A biodiverzitás, mint elvontabb fogalom, kevesebb szót kap, ám a himalájai gleccserek fogyása alapvető téma, hiszen ezek léte India északi és középső részeinek vízgazdálkodása szempontjából kulcsfontosságú. A magyarországi, európai gondolkodáshoz képest itt markánsan érezhető, hogy e gondokat ráadásul nem egy stabil, vagy enyhén fogyó lakosság, hanem egy gyorsan gyarapodó népesség figyelembevételével kell(ene) megoldani, ahol ezért egyre nagyobb az igény a földek bevonására és intenzívebb használatára. Nemcsak a mezőgazdaság, de az urbanizáció és az infrastruktúra is mind nagyobb területeket igényel.

Mindezek a megállapítások különösen érvényesek a törékeny Kasmíri-medencére, ahol az élelmiszer-termelés növelésének lehetőségei korlátozottak, miközben Srinagar népessége 1901 és 2011 között megtízszereződött, jelenleg 12,3 lakh. Nos igen, a „lakh” állandóan felbukkant, és időbe telt, míg kapsoltam, hogy egyszerűen „százezret” jelent. Az indiaiak a pénzt és a lélekszámot valamiért jobban szeretik ezzel kifejezni, mint a „millióval”. Nagy számokhoz ez a mértékegység persze kicsi, arra ott van a „crore”, amely 100 lakhot, azaz 10 milliót ér. És ha már tudományos eszmecsere: visszatérő elem, hogy a természeti katasztrófák elleni védekezésben, a vészhelyzetek kezelésében milyen súlyosak a hiányosságok. Ezen aztán pörgő nyelvel, ékes indiai-angol kiejtéssel nagy viták zajlottak. Nem is sejtették, hogy alig 3 hónap múlva mennyire aktuális lesz a téma, épp Srinagarban...

ÖZÖNVÍZ

Maga a Kasmíri-medence nem különösebben csapadékos hely, Srinagarban az évi összes csapadék 710 mm, ami indiai viszonylatban bagatell. A medencét határoló hegyvonulatok azonban, különösen a délebbre fekvő, 6000 m-t is meghaladó Pir Panjal bőven megcsapolják a délnyugat felől érkező monszun. 2014 szeptember elején már mindenki azt hitte, hogy véget ért az azévi monszun. Tévedtek! 3 nap alatt rekordmennyiségű, több mint 400 mm eső hullott a hegyekre, és ennek egy jelentős része a Kasmíri-medence fő vízfelületébe, a Dzsulumba került. A forrásokon több helyütt is működtek automata vízmércék, de mint utóbb kiderült, csupán az adatok rögzítését szolgálták, és figyelni is kellett volna őket...

Így aztán az évszázad árvize váratlan rajtaütéssel öntötte el Srinagar nagy részét és még sok száz kisebb települést. Srinagarban a házak emeletéig ért a víz. A lakosságot – és az éppen ott időző turistákat – senki sem figyelmeztette időben, ráadásul a mobilhálózat is pillanatok alatt összeomlott. Így a mentőakció kényszerűen hatalmas méreteket öltött.

SZÁRAZON ÉS VÍZBEN
SRINAGAR EGYIK KÖZPONTI TERE
„BÉKEIDŐBEN” ÉS ÁRVÍZ IDEJÉN

Az évszázad árvize váratlan rajtaütéssel öntötte el Srinagar nagy részét és még sok száz kisebb települést. Srinagarban a házak emeletéig ért a víz.

BÁRKAHÁZ-VÉGZET
SZÉP CSENDESEN ELMERÜLVE...

„Mi, magunk vagyunk a katasztrófa, ha jön a katasztrófa. Úgy látszik, hogy a katasztrófára való felkészülés egyszerűen hiányzik a génjeinkből.”

Néha nem árt, ha kéznél van a hadsereg... Elsőként persze magukat kellett menteni, mert egyes helyeken a katonai táborokat is kiöntötte az ár. De a civil lakosság mentésében közel száz harci helikopter, csónakok és számos zászlóalj vett részt. Összesen mintegy 200 ezer embert szállítottak biztonságos helyre, menekülttáborokba.

Talán azok a parasztok jártak legrosszabbul, akiknek kis földcskáját letarolta, kavicsokkal hordta tele az ár. Máról holnapra eltűnt e családok megélhetése, amit csak rövid ideig képesek pótolni a katasztrófa után egy darabig csordogáló segélyek. A városi munkahelyekből pedig kevés van. Az állami szektorban leginkább rendőrt keresnek ezen a vidéken... ám ez valamiért nem annyira népszerű

foglalkozás Kasmírban.

Egy hindu újság igen sarkosan fogalmazott, miután végigvette az árvíz-helyzet kezelésében mutatkozó hiányosságokat: „Mi, magunk vagyunk a katasztrófa, ha jön a katasztrófa. Úgy látszik, hogy a katasztrófára való felkészülés egyszerűen hiányzik a génjeinkből.” – Jellegzetes indiai önkritika.

FÖLDRENGÉS-DEFICIT

Még az árvíznél is lényegesen súlyosabb pusztítással járt a 7.6-os magnitúdójú, 2005-ös kasmíri földrengés. Ennek epicentruma a határ pakisztáni oldalán fekvő Muzaffarabaddban volt, mely mindössze 125 km-re fekszik Srinagartól, és alig 80 km-re Iszlámábádtól, a pakisztáni fővárostól. Az áldozatok száma meghaladta a 87 ezret. A felszínen 75 km hosszan meghasadt a föld az egyik törésvonal mentén, amit pedig korábban nem működőnek véltek a geológusok.

A földrengés fő felelőse végső soron az Indiai-közetlemez, mely évente 30 mm-rel nyomul észak felé – ennek következtében gyűrődött fel mintegy 65 millió év alatt a Himalája. Az Indiai-lemeznek épp ezen az északnyugati részén van egy kiszögellése, mely tüskeszerűen dőfődik bele az Eurázsiai-lemezbe, és pont a tüske hegyénél található Muzaffarabad. Nagy kínokat okoz ez a tüske! Kétféle törésvonal jellemzi a körülötte kitörő földrengéseket: egyrészt vannak oldalirányú elmozdulások, ahol a nagy közettömbök egymáshoz képest vízszintesen csúsznak el. Ilyen mozgások mentén gyakorta keletkeznek széthúzásos medencék: maga a Kasmíri-medence is így alakult ki 4-5 millió éve. De a medence hossz tengelye mentén húzódó központi törésvonal jelenleg nem tűnik aktívnak, és 1300 méter vastag, fiatal üledék alatt szunnyad. Voltak időszakok, mikor a teljes medencét tő borította, részben ennek üledékei töltik ki a Kasmíri-völgyet.

A földrengés fő felelőse végső soron az Indiai-közetlemez, mely évente 30 mm-rel nyomul észak felé – ennek következtében gyűrődött fel mintegy 65 millió év alatt a Himalája.

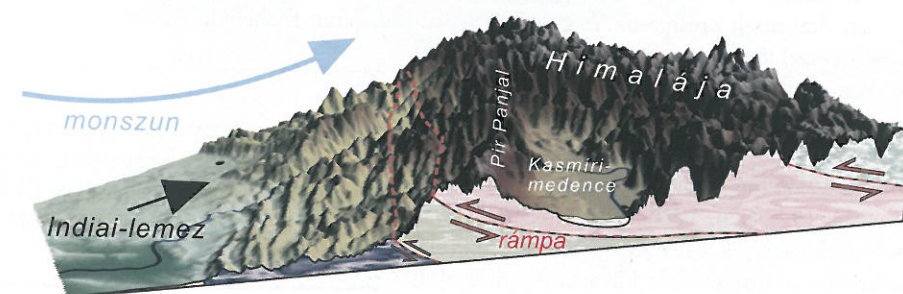
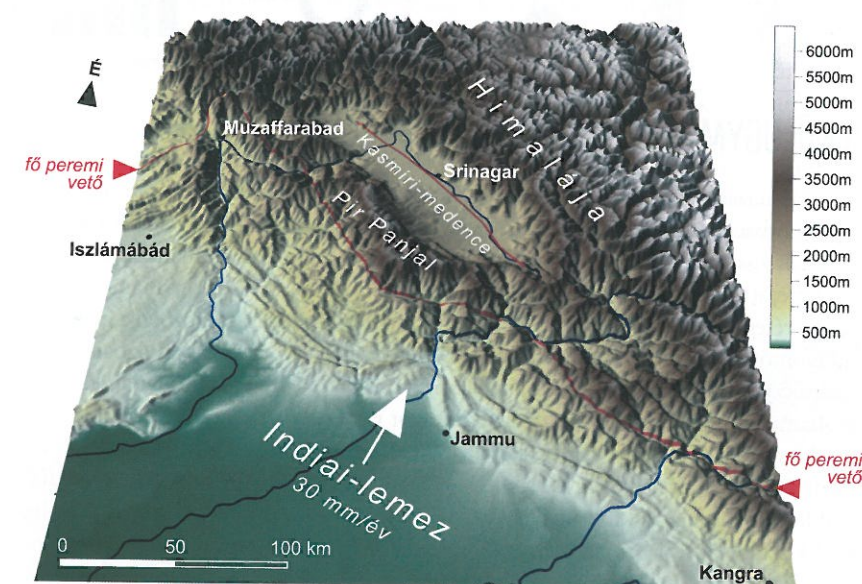
JÁRŐRÖZŐ, RÁCSOKKAL FÖLSZERELT
TATA RENDŐRAUTÓ
EZ HOZZÁTARTOZIK A MINDENNAPI
LÁTVÁNYHOZ SRINAGARBAN

▷ #HIMALÁJA #FÖLDRENGÉS

A geológusok 12 m-re teszik azt a földrengés-deficitet, ami – ha hirtelen kiegyenlítődik – igen súlyos földrengésben ölt majd testet.

KASMÍR MADÁRTÁVLABÓL ÉS KERESZTMETSZETBEN A DOMBORZATMODELLLEN KIVÁLÓAN MEGFIGYELHETŐK AZ ALFÖLDÖBŐL ÉPPEM KIEMELKEDŐ, ENYHÉBBEN GYÜRT VONULATOK ÉS A TELJESEN ZÁRT, HOSSZÚKÁS KASMÍRI-MEDENCE. A FOLYAMATOK MOTORJA AZ ÉSZAK FELÉ NYOMULÓ INDIAI-LEMEZ, MELY LASSAN BECSÚSZIK A HIMALÁJA HEGYLÁNCAI ALÁ. A KERESZTMETSZET JELZI, HOGY TÖBB VISZONYLAG LAPOS, ÉSZAK FELÉ LEJTŐ RÁMPA MENTÉN MOZDULNAK EL EGYMÁSON A KISEBB GEOLÓGIAI EGYSÉGEK. A FÖLDRENGÉSEKET KIVÁLTÓ „FŐ PEREMI VETŐ” VALÓJÁBAN ÖSSZETETT FORMA, E RÁMPÁK FELSZÍNI FRONTVONALÁBAN FUT

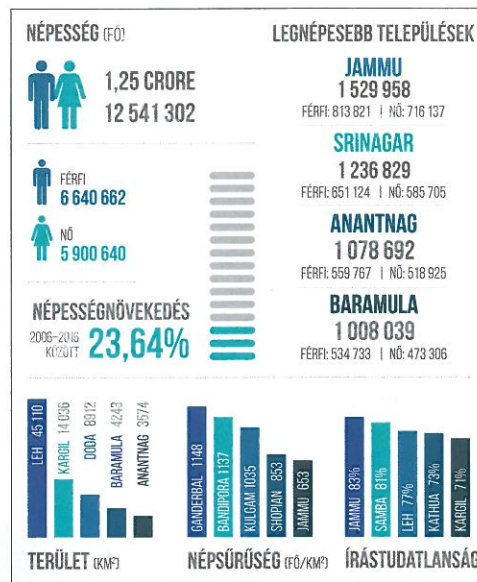
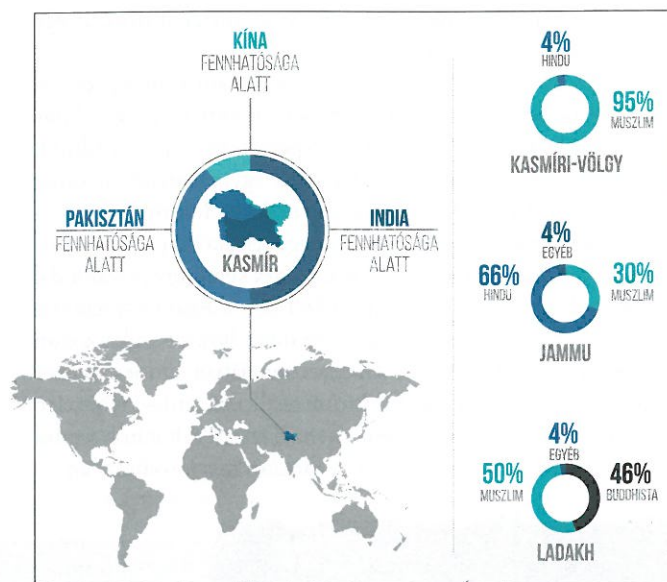
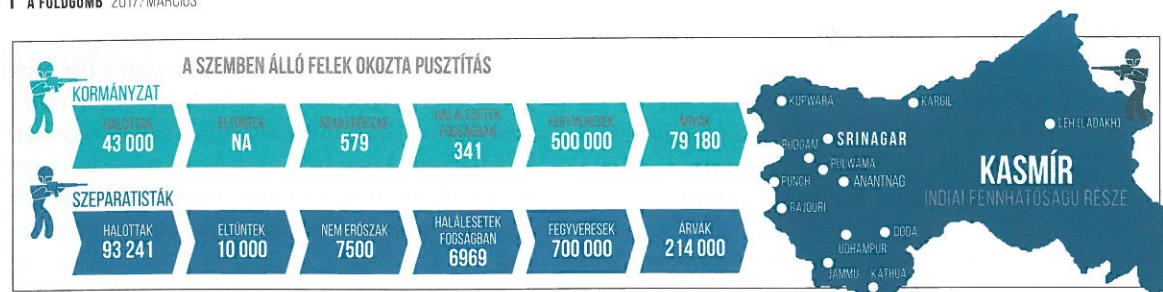

A ma is aktív, fő peremi vető viszont a Pir Panjaltól és a folytatásában lévő hegyvonulatoktól délnyugatra húzódik: Muzaffarabadtól egészen Kangráig, sőt még azon is túl. Ez a vető viszont úgy működik, mint egy rámpa: nagyon enyhén lejt északkelet felé, és ezzel ellentétes irányban szép lassan csúszik föl rajta a Himalája közettömege. Az olajozás persze nem tökéletes, és a közettömeg időről időre elakad a rámpán. Ilyenkor vagy meggyűrődnek a rétegek, vagy hirtelen döccen egy nagyot – ezekből lesznek a földrengések.

És itt jön képbe a deficit, ami hiányt jelent, és általában a költségvetéssel szoktuk összefüggésbe hozni. A földrengés-deficit viszont azt jelenti, hogy a vető mentén a két közettömb egymáshoz képest nem tud elmozdulni, tehát „mozgáshiány” áll fenn, miközben „hátról” egyre nagyobb nyomás hat rájuk, ezért csak gyűlik-gyűlik a feszültség, és érik a földrengés.

Kasmír környékén ma azt látjuk, hogy volt egy rendkívül pusztító földrengés 2005-ben Muzaffarabaddnál, egy másik rengés kerek egy évszázaddal korábban Kangránál, egy harmadik pedig 1885-ben a Kasmíri-medence északnyugati részén. Így a fő peremi vetőt tekintve hosszú szakaszokon „mindenki lépett egyet”, csak Kasmír délkeleti zónájában van lemaradás, azaz deficit. Nem is kevés, a geológusok 12 m-re teszik ezt, ami – ha hirtelen kiegyenlítődik – igen súlyos földrengésben ölt majd testet. A kutatók szerint a rengés nagysága nem is kérdéses, csupán az időzítés megjósolhatatlan...

A KÜLÜGYMINISZTERIUM NEM JAVASOLJA...

... az ideutazást, mert nemcsak földrengések pattanhatnak itt ki, hanem több-kevesebb rendszerességgel politikai-etnikai zavargások is. A probléma gyökerei 1846-ig nyúlnak vissza (persze lehetne még mélyebbre is ásni), amikor brit bábáskodás mellett létrejött az elvben független Jammu és Kasmír állam, melynek maharadszája és vezető rétege az erős kisebbségben lévő hinduk közül került ki, miközben a népesség túlnyomó részét kitevő mohamedánok szegénységben és írástudatlanságban éltek. Hajnóczy Rózsa lényegre tapintóan jellemezte a helyzetet: „Az írástudatlan kasmíri mohamedán gyűlöli a hindut, de üzleti dolgot nem tud nélküle elintézni.”

A gyűlölet nagyrészt megmaradt; az írástudatlanság visszaszorult; a hindukat viszont jórészt elűldözték, vagy megölték. A fordulat éve 1947 volt, amikor az indiai szubkontinens felszabadult a brit gyarmati uralom alól, és létrejött a független India és Pakisztán. Kasmír maharadszája a végsőig habozott, hiszen hindu lévén ő nem akart Pakisztánhoz csatlakozni, többségben lévő muszlim alattvalóit viszont nem merte erőszakkal India alá vetni. Függetlenségi álmait azonban hamar elmosták a Pakisztán által tüzelte zavargások, és gyorsan Nehru Indiájához menekült. Az alapkonfliktus ezzel létre is jött, és azóta is megmaradt: a kasmíri mohamedán többség szívesebben tartozna Pakisztánhoz, de legalábbis nagyobb függetlenséget szeretne, ám India hajlíthatatlan.

Azóta Pakisztán és India három háborút vívott egymással: 1947-ben, 1965-ben és utoljára 1999-ben, melyeknek egyik leglényegesebb kérdése mindig is Kasmír hovatartozása volt. Hivatalosan elfogadott

A KASMÍRI KONFLIKTUS SZÁMOKBAN

GONDOLJUNK BELE, HOGY PÉLDÁUL A MÁSODIK LEGNAGYOBB MAGYAR VÁROS (DEBRECEN) 200 EZRES LAKOSSÁGAHOZ KÉPEST MEKKORA HADSEREGEK ÁLLOMÁSOKNAK ITTI ÉS MÉG EGY ÉRDEKES ADAT KIEMELVE: FIGYELJÜK MEG, HOGY MILENY JELENTŐS FÉRFITÖBBLET JELLEMZI A KASMÍRI NÉPSSÉGET!

Hajnóczy Rózsa lényegre tapintóan jellemezte a helyzetet: „Az írástudatlan kasmíri mohamedán gyűlöli a hindut, de üzleti dolgot nem tud nélküle elintézni.”

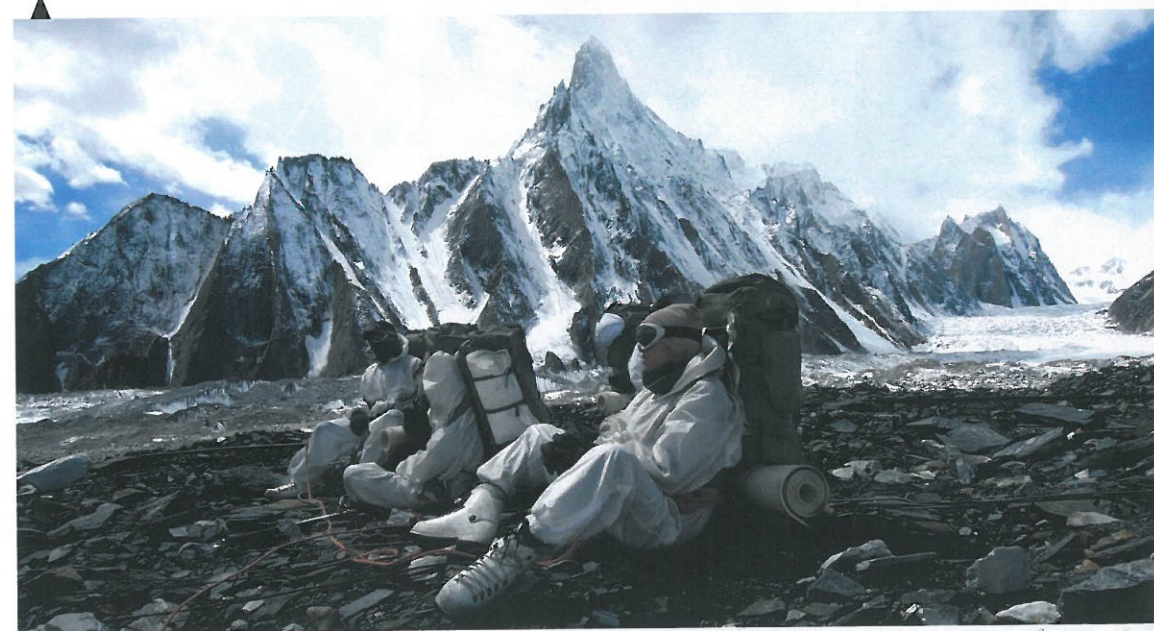
Az 1999-es kargili konfliktus idején viszont külön fegyvetést jelentett, hogy időközben mindkét ország atomhatalommá vált, és fönnállt a veszélye, hogy a helyi konfliktus során egyszer csak elkezdik egymásra lődni a nukleáris tölteteket.

határ máig nincs a két ország között Kasmírban, csupán a LOC (Line of Control – egyfajta ütközőzóna) létezik. Időközben ráadásul Kína is „bejelentkezett”, és kiharapott egy darabot a tágabbban értelmezett kasmíri területből. A rekordok kedvelőinek igazi „csemege”, hogy a Föld legmagasabban fekvő csatateré is a LOC mentén húzódik, a Karakorumban nyújtózó Siachen-gleccser környékén, 6000–7000 méteres magasságban.

Az 1999-es kargili konfliktus idején viszont külön fegyvetést jelentett, hogy időközben mindkét ország atomhatalommá vált, és fönnállt a veszélye, hogy a helyi konfliktus során egyszer csak elkezdik egymásra lődni a nukleáris tölteteket. Ezért az USA is igen határozottan közbenjár annak érdekében, hogy a támadó Pakisztán visszavonuljon a LOC mögé.

A konfliktusok menete általában a következő forgatókönyv szerint zajlik: kasmíri „szabadságharcosok” elkezdnek lőni az indiai katonákra, rendőrökre (ezért nem annyira népszerű Kasmírban a rendőri állás), mire az indiaiak lelővik a felkelőket, és erre hivatkozva Pakisztán harcra száll, a nép fellázad, tömegek tüntetnek, és kövekkel dobálják a rendfenntartókat. (Illetve korábban az itt élő hindukat, de belőlük mára nem sok maradt.) A zavargások közben pedig kiderül, hogy kezdettől fogva Pakisztánból irányították az egész akciót. Jobb esetben konkrét háború nem tör ki. De 1989-től máig így is legalább 50 ezren veszítették életüket a konfliktusban. A 2000-es években némi enyhülés volt érezhető, és a 2014-es parlamenti választások során rekord magas részvételi arány született (65%), melynek alapján minden megfigyelő örömmel nyugtázta, hogy úgy látszik, a demokrácia mély gyökereket eresztett Kasmírban. 2016 nyarán viszont a „szokásos” forgatókönyv szerint az indiai katonák lelőttek egy népszerű kasmíri harcos vezetőt, akinek a temetésén ezután százazrek jelentek meg, és hamarosan súlyos zavargások robbantak ki. Az árvíz és a zavargások közös eleme, hogy a mobilhálózat ekkor sem működött – bár ez utóbbi esetben a hatóságok szándékosan korlátozták a szolgáltatókat, hogy a szervezkedéseket megnehezítsék. De ez nem bizonyult elégségesnek, így több hónapig tartó kijárási tilalmat kellett elrendelni, és a zavargások egészen 2016 végéig elhúzódtak. Senki sem tudja, mit hoz a jövő...

INDIAI KATONÁK PIHENNEK
A FÖLD LEGMAGASABBAN FEKVŐ HARCTERÉN,
A SIACHEN-GLECCSEREN

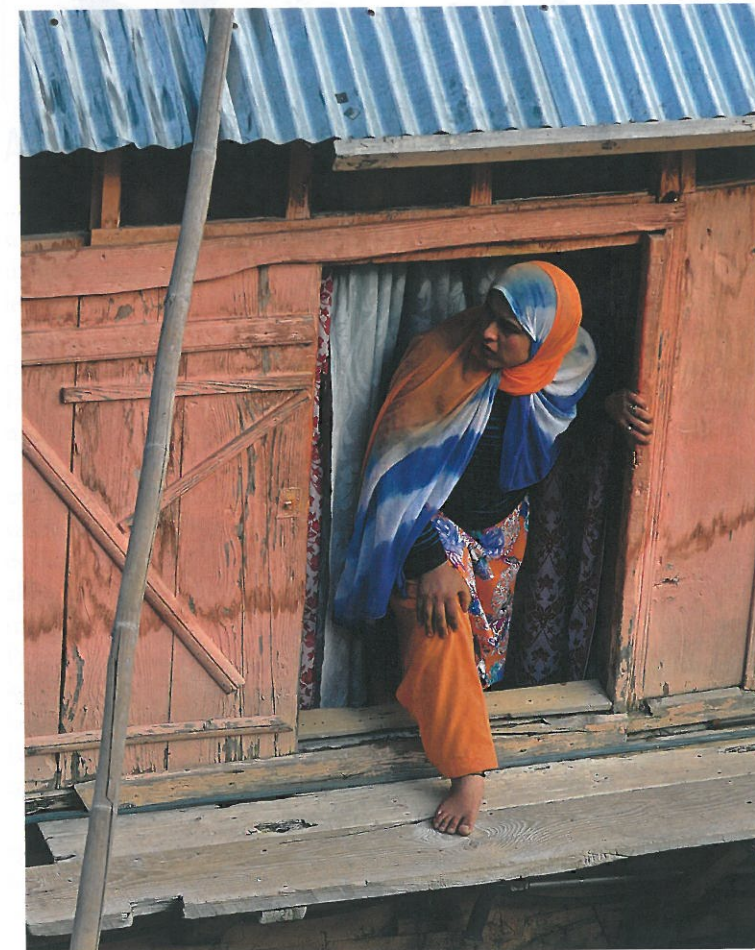
ÖRDÖGI KÖR

Kasmír bajai „igen szépen” összefonódnak. Bár a természeti csapások pillanatában többnyire láthatjuk a kinyújtott jobb kezét: a földrengések, árvizek idején megnyitják a határokat, és segélyszállítmányokat küldenek egymásnak az ellenfelek, de hosszabb távon a katasztrófák mégiscsak növelik a szegénységet, ami fokozza az elkeseredettséget és a fanatizmust. Az árvízszabályozást segítő, vagy épp energiát termelő vízlépcsők építését egyaránt akadályozza a politika (nem könnyű az igazságos vízmegosztás – erről saját tapasztalataink is vannak) és a földrengések, melyek könnyen gátszakadást idézhetnek elő.

Az idegenforgalom ugyan komoly bevételeket termelhetne, de a turistákat a legkisebb csatazaj is elriasztja, így a szegénységből való kitörés esélye ismét csökken, s ezzel visszakanyarodunk az ördögi kör elejére. És e bajokat még tetézi a túlnépesedés, ami a mohamedán etnikumra (azaz Kasmír többségére) különösen jellemző.

Talán, ha egyszer kiszabadul Kasmír az ördögi körből, akkor lesz itt újra Paradicsom. És az már minden bizonnyal mohamedán Paradicsom lesz, de az időpontjára nem mernék fogadni...

De addig is, ha szerencsénk van, és jókor utazunk ide (bár hivatalosan nem javasolt), van esélyünk megpillantani Kasmír paradicsomi arcát...

Az idegenforgalom ugyan komoly bevételeket termelhetne, de a turistákat a legkisebb csatazaj is elriasztja, így a szegénységből való kitörés esélye ismét csökken...

FÖLDGÖMB VILÁGLÁTÓ A TREND FM-EN
CSÜTÖRTÖKÖNKÉNT 16.35-KOR
A RÁDIÓBAN VENDÉGÜNK A TÉMÁRÓL:
TELBISZ TAMÁS

TREND FM 94.2
GAZDASÁGI RÁDIÓ CSOPORT

KORÁBBI MŰSORAINK MEGHALLGATHATÓK:
WWW.TRENDFM.HU

SZÖKIK A MENYECSE...

– VAGY CSAK EGYSZERŰEN
KILÉP EGY BÁRKAHÁZ
AJTÁJÁN. DE VAN EBBEN
VALAMI EZEREGYÉJSZAKAI,
MESEBELI HANGULAT

TELBISZ TAMÁS
GEOGRÁFUS, AZ ELTE
TERMÉSZETFÖLDRAJZI
TANSZÉKÉNEK DOCENSE